

Corina Koolen

Dit is geen vrouwenboek

De waarheid achter man-vrouw-verschillen
in de literatuur

HarperCollins

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2020 Corina Koolen
Omslagontwerp: Jan van Zomeren
Zetwerk: ZetSpiegel B.V., Best

ISBN 978 94 027 0557 7
ISBN 978 94 027 5990 7 (e-book)
NUR 320
Eerste druk september 2020

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Inhoud

Inleiding: literaire kwaliteit versus gender?	11
1. Voorwerk: Het Nationale Lezersonderzoek	25
De selectie van romans	28
De enquête	34
De resultaten, of: hoe gender een rol ging spelen	36
Samengevat	37
Deel I – De stand van zaken	39
2. De gender gap in Het Nationale Lezersonderzoek	41
Gender of genre?	51
Vrouwelijke versus mannelijke auteurs	57
Vrouwelijke versus mannelijke respondenten	58
De motivaties achter literaire waardering	61
Samengevat	68
3. Vrouwelijke auteurs in de literaire wereld	71
Aandeel professionele auteurs	73

Aandeel literaire auteurs	75
Recensies	77
Nominatie voor een literaire prijs	81
Literaire prijzen	81
Samengevat	86
Deel II – Mogelijke oorzaken	89
4. Schrijfstijl	91
Verschillen in stijl	97
Verschillen in woordgebruik	101
Verschillen in onderwerpen	104
Wat betekent dit?	111
Samengevat	113
5. Lezers(voor)oordelen	115
Denken lezers dat mannen beter schrijven?	116
Wat hebben gender en onderwerp te maken met literaire oordelen?	123
Oordelen we anders als we de auteursnaam niet weten?	135
Samengevat: de drie lezersonderzoeken	145
6. Het romantische genre: chicklits en andere ‘vrouwenboeken’	147
Vergelijkingen met laag literaire genres in het NLO	150
De stijl van romantische boeken tegenover literaire romans	159
Onderwerpen in romantische boeken tegenover literaire romans	166
Uitsmijter: de liefde!	171
Samengevat	175
Conclusie	179

Oplossingen	186
De non-oplossing: afwachten	188
De twijfelachtige oplossing: quota	192
Kansrijke opties	193
Literatuurlijst	201
Leestips	207
Verklarende lijst computerprogramma's	211
Lijsten romans	215
Dankwoord	221

Inleiding: literaire kwaliteit versus gender?

Herfst 2019. Joris grinnikt even als hij het koffietentje binnenkomt waar ik met hem heb afgesproken. Het bloemetjesbehang en de suikerzoete kleuren zijn niet wat hij verwachtte. We hebben een paar jaar een kantoor gedeeld, maar ik werk nu voor mezelf en heb hem al een tijd niet gezien. Het is als vanouds: kletsen, de wereld analyseren, tijd tekortkomen. Hij geeft me een boek cadeau. Een verhalenbundel van Curtis Sittenfeld. ‘Het is de lievelingsschrijfster van Aaf Brandt Corstius,’ legt hij zijn keuze uit. Hij heeft zelf het begin gelezen, maar grapt hij: ‘Het is een typisch vrouwenboek.’ Ik hap allang niet meer als dat soort grapjes gemaakt wordt. Even later zegt hij, iets serieuzer: ‘Maar ik vond het wel echt een vrouwenboek.’ Hij hoeft het niet zo nodig uit te lezen.

Dat maakt me nog nieuwsgieriger. Als ik weer thuis ben, begin ik snel te lezen. Het eerste verhaal gaat over een presidentskandidaat en een journalist. Ze komen elkaar herhaaldelijk tegen gedurende hun carrières. Hoewel er een vriendelijke connectie ontstaat, blijft er een licht wantrouwen. In het verhaal probeert de presidentskandidaat de psyche van de journalist te doorgron-

den. Het is een goed geschreven verhaal, ik zou het literair noemen.

Waarom vindt mijn oud-collega het dan een ‘vrouwenboek’? De hoofdpersonen zijn allebei vrouwen. De auteur is een vrouw. Dat kan niet alles zijn, lijkt me. Misschien dit: aan het eind van het verhaal vraagt de presidentskandidaat zich af of de journalist ooit zwanger was. Ze moest namelijk tijdens een van hun gesprekken eens braken. Zwangerschap als onderwerp. Vindt Joris het daardoor niet zo literair? Maakt dat uit, of hij het literair vindt, als hij het niet uitleest? ‘Geen zin om het uit te lezen’ is een soort recensie. Als ik hem dat vraag, geeft hij toe: daar klopt iets niet. Toch voelt hij het zo.

Gender en literaire kwaliteit. In theorie van elkaar gescheiden, maar de praktijk ligt een tikje anders. Lezers discussiëren er veel over, in de kranten, op Twitter, maar hoe de relatie nu precies zit, is nog een vraagteken. Ligt het aan de schrijfsters zelf dat ze minder prijzen winnen? Aan de literaire jury’s? Hebben vrouwen gebrek aan ambitie? Of is het seksisme?

Om die vragen te beantwoorden moeten we eerst een stap terug: wat houdt literaire kwaliteit in? Daar zijn bergen artikelen en boeken over geschreven. Abstracte ideeën, meningen, argumentaties. Er is geen eenvoudige checklist met literaire kenmerken, die we naast een roman kunnen houden als we hem lezen. ‘Als ik minimaal zestien van de dertig vakjes kan aanvinken, dan is het literair.’ Toch lijken veel liefhebbers van literaire romans ongeveer te weten wat ermee bedoeld wordt. Het gaat over tekstkenmerken, onder andere over complexiteit, gelaagdheid, verrast worden, bijzonder taalgebruik.

Test uzelf maar eens: welke van de twee onderstaande citaten is het literairst en waarom?

1. ‘Op het internet vond ze een foto van een school guppy’s met uitzinnige baljurken, zo leek het. Lijfjes van mohair en zijde

- en glas, met cheetaprints en goud, vinnen als boa's, staarten van dun papier, staarten als dure verfkwasten. Geen beeld kon de noties vis en feestelijkheid beter verbinden, vond Monique.'
2. 'Haar oog blijft rusten op een zwarte, leren rok. Ze trekt hem aan. Haar billen bevallen haar niet. Ze begrijpt niet hoe ze deze rok ooit heeft kunnen kopen.'

Dezelfde vraag stel ik soms in lezingen. Dan zeg ik: hand omhoog als u citaat 1 literairder vindt. Dan krijg ik handen van de meerderheid van het publiek te zien. Meestal herkent iemand nummer 2 als een citaat uit een chicklitroman, een roman met eenvoudige schrijfstijl, meestal geschreven door een vrouw en met een vrouwelijke hoofdpersoon. Er zijn dus stijlkenmerken die lezers herkennen als literair: metaforen, onverwacht taalgebruik en lange zinnen. Korte, staccato zinnen met een weinig opvallende woordkeuze worden niet heel literair gevonden.

Wat heeft gender daar nu mee te maken? In theorie niets. Sterker nog, er zijn veel literaire auteurs die vinden dat we woorden als 'gender' heel ver van literaire beoordelingen zouden moeten houden, zoals Arnon Grunberg:

'Wij zwarte vrouwen, wij Joden, wij witte mannen van middelbare leeftijd; elk "wij" is een fictie. Ik begrijp dat emancipatie gepaard gaat met groepsvorming, maar dat zou een tussenfase moeten zijn.'

Hij vindt, kortom, dat we maar eens op moeten houden met dit soort onderwerpen. (Sorry, Arnon. Ik stel voor: lees als allerlaatste actie dit boek, dan lossen we alles op en dan praten we er nooit meer over.)

Jamal Ouariachi lijkt het met hem eens, maar steekt het anders in:

‘Goede literatuur onderzoekt de complexiteit van de menselijke ervaring, en aangezien zowel mannen als vrouwen mensen zijn, zou het geslacht van de auteur voor de leeservaring niet moeten uitmaken.’

Ouariachi zegt hier: gender en andere kenmerken van een auteur horen geen onderdeel van een literaire beoordeling te zijn. Dat ben ik met hem eens. En dat zeg ik zonder ironie.

Bij Club Gendermoetheid hoort ook Niña Weijers. Zij sprak de volgende woorden toen ze de Anna Bijns Prijs kreeg in 2014:

‘Vrouwen denken niet met hun tieten, en ze schrijven er als het goed is ook niet mee. De hele genderdiscussie maakt me af en toe moe, omdat fictie nu juist de plek bij uitstek is om de categorieën man/vrouw te laten varen. Wanneer ik schrijf, en wanneer ik lees, ben ik helemaal niet bezig met mijn sekse. Dat mijn vrouw-zijn óók bepaalt wat en hoe ik schrijf, zal ik niet ontkennen, maar uiteindelijk toch niet meer dan alle andere componenten – nationaliteit, sociale achtergrond, educatie – die mijn identiteit bepalen.’

Ze vraagt, net als Ouariachi, om de tekst te beoordelen op de intrinsieke waarde – los van gender. De Anna Bijns Prijs had ze liever niet gekregen. Die was namelijk exclusief bedoeld voor vrouwelijke auteurs en Weijers wil niet als aparte categorie behandeld worden. Ze wil gewoon bij de literaire auteurs horen, dat we haar vrouwelijk gender naar de achtergrond schuiven als we haar teksten lezen. Ook heel redelijk.

Alleen is er een probleempje. Het zóú inderdaad niet uit moeten

maken wat het gender van de auteur is bij een beoordeling. Dat ben ik helemaal met Ouariachi en Weijers eens, maar de vraag is: maakt het ook daadwerkelijk niet uit? De mening van mijn oud-collega over de bundel van Curtis Sittenfeld was duidelijk gebaseerd op gender. Is hij een uitzondering of niet?

Objectief oordelen

Kortom, we willen los van gender oordelen over de literaire kwaliteit van een tekst. Maar doen we dat? Of lezen we toch anders als we een boek van een vrouw of een man lezen?

Dat we in elk geval nooit volledig blanco een roman lezen, is met een eenvoudig testje aan te tonen. Lees de twee citaten nog eens en bedenk: zijn ze geschreven door een vrouwelijke of een mannelijke auteur?

1. 'Op het internet vond ze een foto van een school guppy's met uitzinnige baljurken, zo leek het. Lijfjes van mohair en zijde en glas, met cheetaprints en goud, vinnen als boa's, staarten van dun papier, staarten als dure verfkwasten. Geen beeld kon de noties vis en feestelijkheid beter verbinden, vond Monique.'
2. 'Haar oog blijft rusten op een zwarte, leren rok. Ze trekt hem aan. Haar billen bevallen haar niet. Ze begrijpt niet hoe ze deze rok ooit heeft kunnen kopen.'

We weten nog niets over de auteur en het genre, dus kunnen we de citaten op hun eigen merites beoordelen. Het eerste citaat komt uit *Vissen redden* van Annelies Verbeke. U hebt vast goed geraden dat de auteur een vrouw was, door het onderwerp, door de vrouwelijke hoofdpersoon. En wat u waarschijnlijk ook goed ingeschat heeft: de

zinnen komen inderdaad uit een literaire roman. Deze stond op de longlist voor de Libris Literatuur Prijs. Literaire romans zijn officieel niet echt een genre, maar ze worden in Nederland wel als zodanig uitgegeven (kijk maar op de colofonpagina van een willekeurige literaire roman in uw kast). Of dat dan betekent dat ze van hoge literaire kwaliteit zijn, dat is een tweede. *Vijftig tinten grijs* werd ook als literaire roman uitgegeven, maar niet veel lezers vinden deze daadwerkelijk hoog literair. Aangezien *Vissen redden* op de longlist stond voor de Libris, kunnen we in elk geval concluderen dat dit boek door een aantal vakmensen ingeschat werd als een roman van ‘hoge literaire kwaliteit’.

Dan het tweede citaat. De kans is aanwezig dat u dacht dat het door een vrouw geschreven is. En dat het uit een chicklitroman komt, of in elk geval een roman van relatief lage literaire kwaliteit. In werkelijkheid haalde ik het uit *Onze oom* van Arnon Grunberg. Het is dus geschreven door een mannelijk, literair auteur. Lees het citaat nog maar eens. Leest u het nu anders? Als ik vooraf had verkapt dat het een citaat van Arnon Grunberg was, dan had u het mogelijk met andere ogen gelezen. Met deze onthulling wil ik niet suggereren dat ik vind dat Grunberg weinig literair schrijft. Of dat zijn werk alleen goed gevonden wordt omdat hij een man is. Ik wil slechts tonen dat context uitmaakt. De informatie die we vooraf over de zinnen meekrijgen, heeft immers een effect op de manier waarop we ze lezen.

Dit geldt ook voor romans in het algemeen. In welk genre een roman uitgegeven wordt, met welk omslag, welke uitgever dat doet. Het maakt voor het beeld van lezers uit of een roman als *Vijftig tinten grijs* uitgegeven wordt als een bouquetreeksroman – wat het in feite is – dus als paperback, met goedkoop papier en inwisselbare omslag. Of dat het uitgegeven wordt als een literaire roman met een stemmige donkere foto op de omslag, zoals uitgever Prometheus deed. Niet dat mensen dan plotseling denken: ‘o, stemmige kleu-

ren, wat een literair boek is dit!', maar het werd in groten getale verkocht en besproken. Dat zou niet het geval geweest zijn als het als bouquetreeksroman gepubliceerd was.

Kortom, de inhoud is onvermijdelijk niet het enige wat we meekrijgen van een roman. We lezen altijd met een bepaalde mate van vooringenomenheid, of we dat nu willen of niet. Dat hoeft niet perse slecht te zijn – in het geval van het citaat van Grunberg pakte het oordeel over de zinnen waarschijnlijk gunstiger uit mét context – maar het gebeurt wel.

Hoe werkt dat nu voor gender? Sociale aspecten, zoals het gender van de auteur, horen ook bij de buitentekstuele factoren die we oppikken en meenemen als we lezen. J.K. Rowling en E.L. James (van *Vijftig tinten*) kozen niet voor niets initialen. Zo werd hun vrouwelijk gender minder benadrukt en liepen ze minder het risico erop beoordeeld te worden. Suzanne Vermeer en Elena Ferrante zouden waarschijnlijk niet zo'n hit geweest zijn als lezers meteen hadden geweten dat de auteurs in werkelijkheid mannen waren. Meestal worden dergelijke trucs echter niet uitgehaald en is meteen duidelijk wat het gender van de auteur is als we een boek lezen. Als het niet aan de naam te zien is, dan staat er vaak wel een foto op de achterkant. Maar in hoeverre doet het gender van de auteur ertoe in zo'n klip-en-klaar geval? Wordt een roman van een literair auteur anders gewaardeerd als het door een vrouw of een man is geschreven? En zo ja, hoe dan? Op die vragen wil ik een antwoord.

Waarom (alleen) gender?

Ik focus in dit boek op gender, maar dat is maar een klein onderdeel van iemands identiteit, zoals ook Weijers beschrijft. De meeste feministen zullen – in elk geval in eerste instantie – niet blij worden van dit boek. Ik val een beetje tussen wal en schip. In de ogen van het 'we-moeten-alleen-over-kwaliteit-praten'-kamp ben ik te femi-

nistisch, en voor feministen niet feministisch genoeg, althans niet in dit onderzoek. Ik heb namelijk gekozen voor een analyse van romans specifiek op basis van auteursgender. Terwijl het huidige feministische ideaal vraagt om zoveel mogelijk identiteitsfactoren mee te nemen; allemaal dragen ze namelijk bij aan het beeld dat we van een auteur hebben. Dat klopt, maar ik heb bewust gekozen voor één enkele factor. Want als ik die isoleer, los van andere mogelijkheden (voor zover mogelijk), dan kan ik op een eenvoudige manier het gehele mechanisme achter ons leesgedrag uitpluizen. Dat mechanisme is hetzelfde voor alle identiteitskenmerken. Ik had dus een ander kenmerk kunnen kiezen, maar gender is voor mij het belangrijkste.

Er is een onderscheid tussen gender en sekse. Niet iedereen identificeert zich met zijn biologische sekse, en soms is die sekse niet simpelweg vrouw of man. Dus wordt de term 'gender' gebruikt – om te laten zien dat het gaat om wat een mens verkiest en uitdraagt te zijn. Dat kan vrouw zijn, man, iets ertussenin of geen van beiden. In dit boek zal het veelal gaan om vrouwen en mannen die geboren zijn met een bepaalde sekse en zich ook (vooralsnog) identificeren als zodanig – de technische term daarvoor is cisgender.

Ik ga in dit boek uit van een streven naar een gelijkwaardig speelveld voor vrouwelijke en mannelijke auteurs. Naar een gelijke verdeling in het toekennen van literaire prijzen, in literaire canons, in auteurs aan de top. Ik geloof dat we met een dergelijk evenwicht meer variatie krijgen en daardoor een hogere algehele kwaliteit. Dat is een mening. Waarschijnlijk leest u dit boek, omdat u die mening deelt. Het is echter absoluut niet nodig om het met mij eens

te zijn op dat punt. Misschien maakt het voor u niets uit, dat kan ook. Misschien leest u dit boek alleen maar om erover mee te kunnen praten. Of een lekker gemene column in *de Volkskrant* te publiceren. Zelfs dan hoeft u zich geen zorgen te maken: ik ga geen poging wagen u over te halen het met mij eens te zijn. Ik wil graag een evenredige verdeling, maar ik ga geen argumenten geven waarom u dat ook zou moeten vinden. Dat hoeft u namelijk helemaal niet. U hoeft alleen te weten dat het mijn uitgangspunt is, mijn referentiekader.

Twee jaar geleden was dit niet zo, toen ik promoveerde op het onderzoek dat ik in dit boek beschrijf. Ik zat vol vlammeende betogen en was een Vrouw Met Een Missie. Dat heb ik losgelaten. Dat is deels uit eigenbelang. Ik weet inmiddels dat verbaal tegen kritiek invliegen zinloos is. Zelfs ‘redelijk’ beargumenteren heeft weinig effect. Critici misgunden me mijn titel, trokken de validiteit van mijn proefschrift in twijfel, beschuldigden me van partijdigheid. Wat bleek? Deze mensen hadden geen van allen mijn proefschrift ooit opengeslagen. Mensen geloven wat ze graag willen geloven, ongeacht de wetenschappelijke degelijkheid van een onderzoek. Dus ik presenteer en becommentarieer. Wat u ermee doet, is niet aan mij. Bent u het niet eens met mijn uitgangspunt? Dan kunt u simpelweg de inhoud voor kennisgeving aannemen, een hoop leren over hoe literaire kwaliteitsoordelen in elkaar steken en hoe genderverschillen in die oordelen ontstaan.

Hoe is dit boek vernieuwend?

Kortom, in dit boek ga ik uitzoeken hoe het zit met die relatie tussen auteursgender en het beoordelen van literaire kwaliteit. Met een persoonlijke wens tot gendergelijkheid als uitgangspunt, maar zonder zwaard. Ik ga de volgende vragen beantwoorden: wat is er aan de hand met die vrouwelijke auteurs in de literaire wereld?

Worden ze anders beoordeeld dan mannelijke auteurs en zo ja, waarom? En valt dat überhaupt te bewijzen?

Ik ben uiteraard niet de eerste die deze vragen stelt. Ik doe het alleen op een nieuwe manier. De eerste belangrijke vernieuwing die ik aanbreng, is de methode. Ik combineer namelijk lezersonderzoek met computeranalyses van in totaal bijna vijfhonderd romans. Het lijkt misschien vreemd, computeranalyses doen naar een kenmerk dat zo ongrijpbaar voelt als literaire kwaliteit. En het stuitte dan ook op veel weerstand toen het project *The Riddle of Literary Quality* gelanceerd werd, waarin een club wetenschappers, waaronder ikzelf, met behulp van computeranalyses een relatie zocht tussen de literaire waardering en de tekst van romans. Het werd door veel literatuurwetenschappers als heiligschennis gezien, een onacceptabele reductie van wat literaire kwaliteit inhoudt. Dat is begrijpelijk. Het wekt de illusie dat literaire kwaliteit platgeslagen zou kunnen worden tot cijfers, een kille representatie van iets wat normaal gesproken juist emoties opwekt.

Iemand met een positievere insteek zou kunnen denken dat er een neutraal model voor literaire kwaliteit of zelfs een formule gevonden kan worden: volg stap 1 tot en met 23, en u heeft een kwalitatief hoogstaande literaire roman! Zo werkt het gelukkig niet. Het idee dat werken met computers meer neutraal is, dat die onbevooroordeeld teksten fileren, lijkt haast vanzelfsprekend. In de kern is dat ook zo, maar dan vergeten we dat de makers van de computers en de programma's ook maar gewoon mensen zijn. Plus, een menselijk oog moet de resultaten selecteren en interpreteren. Mensen hebben immers weinig aan de bakken met cijfers die een computer uitspuugt, daar moet de onderzoeker in snijden en dan vertellen wat ze betekenen. Dus net als bij het doen van computerloos onderzoek, is het perspectief van de onderzoeker van belang bij het verkrijgen van resultaten. Ze doet experimenten, stelt haar ideeën bij, doet er nog meer. Het is net zo rommelig

als ‘gewoon’ wetenschappelijk onderzoek. Het probleem is dat het een soort van tovertruc lijkt: we stoppen teksten in de computer en *simsalabim*, we hebben De Waarheid. Zo eenvoudig is het niet. En zo benader ik computeranalyses niet. Dat zal in dit boek duidelijk worden.

Waar een computer wel uniek in is, is dat die het oog van de onderzoeker kan laten vallen op kenmerken die ze anders misschien niet tegen was gekomen. En hij kan teksten vergelijken op een manier en een schaal die mensen zonder computer niet zo vlug zouden doen. Het mooie daaraan vind ik dat er automatisch ook meer aandacht komt voor teksten die niet als hoog literair worden gezien: omdat het gemakkelijker wordt meer romans tegelijk te analyseren.

En daarmee kom ik op een tweede belangrijk vernieuwend punt van dit onderzoek. Ik neem veel meer romans mee dan alleen literaire romans. Romans die veel gelezen worden, maar zelden gebruikt worden in vergelijkend literatuurwetenschappelijk onderzoek, romans als chicklits en thrillers. Dat – en ik zal met dit boek bewijzen dat dat zo is – is cruciaal als we willen uitzoeken in hoeverre sociale aspecten een rol spelen en wat de rol van de tekst is ten opzichte van die sociale aspecten.

Door lezersonderzoek te combineren met computeranalyses van romans, kan ik achterhalen in hoeverre 1) de tekst en 2) vooroordelen bijdragen aan literaire waardeoordelen. Daar komen uiteraard geen percentages op terug als ‘90 procent tekst, 10 procent vooroordelen’, maar het legt wel de relatieve objectiviteit van onze leesoordelen bloot. Zolang we niet weten waar en hoe die oordelen ontstaan, kunnen we immers oeverloos discussies blijven voeren op Twitter en in de kranten. Daarom schreef ik dit boek. Zodat de discussie niet meer in eindeloze rondjes blijft gaan, vingers gewezen worden van de uitgever naar de auteur, naar de literaire jury, naar de lezer en weer terug. Ik wil de boel doorbreken en laten zien

waar het hem nu zit, die genderongelijkheid. En in hoeverre we die terug kunnen leiden tot de tekst en/of vooroordelen.

De opbouw

Het eerste hoofdstuk beslaat het voorwerk. Samen met mijn onderzoeksgroep, The Riddle of Literary Quality, zette ik Het Nationale Lezersonderzoek (NLO) op om te zien welke romans lezers nu hoog literair vinden en welke niet. In dat onderzoek deden romans door vrouwelijke auteurs het zo slecht dat ik wilde uitzoeken hoe het zit met gender en literaire kwaliteit. Dit hoofdstuk gaat bovendien over de geboorte van mijn proefschrift – en van dit boek.

In hoofdstuk 2 kijk ik waarom het werk van vrouwen zo laag literair ingeschaald wordt in Het Nationale Lezersonderzoek. Is dat niet gewoon te verklaren door het genre van de roman? In hoofdstuk 3 onderzoek ik het Nederlandse literaire veld: presteren vrouwelijke literaire auteurs daar ook minder goed dan hun mannelijke collega's? Zo ja, komt dat doordat ze er niet zijn of zijn er andere oorzaken? En hoe groot is de *gender gap* eigenlijk?

Vervolgens ga ik op zoek naar de oorzaken van de gender gap. Eerst onderzoek ik in hoofdstuk 4 door middel van een computeranalyse de vraag: is het een verschil in schrijfstijl tussen vrouwen en mannen dat ervoor zorgt dat mannen beter beoordeeld worden? Dan bespreek ik in hoofdstuk 5 een drietal lezersonderzoeken, waarin ik bewust de respondenten misleid heb om te toetsen op vooroordelen. In het laatste hoofdstuk van dit deel, hoofdstuk 6, combineer ik resultaten van Het Nationale Lezersonderzoek en computeranalyses om zogenaamde 'vrouwenboeken' onder de loep te nemen. Hoe verschillen die van hoog literaire romans? En wat maakt het uit dat deze boeken zo laag ingeschaald worden door de respondenten van het NLO?

In de conclusie zal ik mogelijke oplossingen bespreken. Omdat ik

heb achterhaald waar de problemen ontstaan, kan ik laten zien welke strategieën weinig kansrijk zijn en welke juist nuttig zijn om verandering aan te brengen. Een belangrijke uitkomst om alvast te noemen: het beeld dat het nu allemaal vanzelf beter wordt en actie niet nodig is, klopt niet. (En ja, dat zal ik aantonen.)

Tot slot, dit boek komt niet volledig overeen met mijn proefschrift van 2018. Mijn proefschrift gaf veel informatie die hier ook te vinden is, maar miste nog een paar cruciale connecties, die ik nu toevoeg. Ik heb gesneden om het verhaal strakker te maken. En ik heb na mijn promotie aanvullend lezersonderzoek gedaan, met nieuwe resultaten. Bovendien ben ik door het opnieuw rangschikken van alle informatie die ik vergaard heb, gedeeltelijk tot andere inzichten gekomen. Dit boek is dus geen vertaling van mijn proefschrift, maar veel meer. En nog beter leesbaar ook. Ik hoop dat u er veel plezier van beleeft.